

משרד החינוך

מתגלגלים בלוח השנה

יום פטירת רחל אמנו - יא במרחשון

בזיכרון הלאומי של עם ישראל רחל היא "דמות האם של עם ישראל" שליוותה את בניה לאורך ההיסטוריה וביכתה על מר גורלם

רחל היתה אחת מבין ארבע האמהות של עם ישראל. בתו הצעירה של לבן, אחותה של לאה, רעייתו האהובה של יעקב אבינו ואמם של יוסף ובנימין. היא מתוארת במקרא כיפת תואר ויפת מראה (בראשית כט 17).

אחד מסיפורי האהבה המרגשים בתנ"ך הוא סיפור אהבתו של יעקב לרחל- פגישתם הראשונה בחרן, מתוארת בהרחבה במקרא כאשר יעקב ראה את רחל, בעת שהייתה רועה את צאן לבן. בעודה מתקרבת למקום שינס יעקב מותניו, גלל את האבן מעל פי הבאר, ומיד לאחר מכן נשק לרחל בפרץ של התרגשות מלווה בבכי (כט 10). הייתה זו אהבה ממבט ראשון, ושבע השנים שעבד בעבורה היו "כַּיָּמִים אֶחָדִים בְּאַהֲבַתוֹ אֶתָּה" (כט 20). יעקב אמנם הבהיר ללבן, כי הוא יעבוד שבע שנים רק "בְּרַחֵל בְּתֵךְ הַקֶּטְנָה", אך בתום שבע השנים הוא קיבל במעשה מרמה את אחותה לאה, ונאלץ לעבוד עוד שבע שנים תמורת מימוש אהבתו ונישואיו לרחל. למרות האהבה הגדולה היו לא מעט מכשולים בחיי נישואיהם, כאשר העיקרי שבהם היה עקרותה המתמשכת של רחל.

רחל נתנה ליעקב את שפחתה בלהה כפילגש, כדי שיהיה לה נצר מיעקב. השמות שנתנה רחל לילדי בלהה, דן ונפתלי, מבטאים את שמחתה, את כמיהתה לילד משלה. לאחר שנות עקרות שגרמו לרחל ייאוש רב, היא ילדה את בנה הראשון יוסף והביעה משאלה ללדת עוד בן. משאלתה נענתה כעבור זמן והיא ילדה בן שני - בנימין, אך שילמה על כך בחייה.

רחל במדרשי חז"ל:

במדרשי חז"ל מתוארת רחל גם כאישה אהובה וכאחות אוהבת וגם כדמות האם של האומה. על רחל נאמר שהיתה צדקנית ויראת שמיים, עדינה ורגישה מסורה וותרנית- גם לאחר שאביה נתן ליעקב את אחותה לאה במקומה, לא מחתה והשלימה עם גורלה וברגישותה ואהבתה לאחותה היתה מוכנה לוותר, לפחות זמנית, על אהבת יעקב. רחל מייצגת במקומות שונים את דמות האם המתפללת ומבקשת רחמים עבור בניה המצויים בצרה - עם ישראל ובדומה לשאר האימהות, גם רחל מתוארת במדרשים כנביאה. מדרשים רואים ברחל אמנו אם קדושה, אשר אלוהים בכבוד ובעצמו מנחם במילים: "מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי, וְעֵינַיִךָ מִדְּמְעָה: כִּי יֵשׁ שֹׁכֵר לְפַעֲלֹתֶךָ נָא-ה', וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב. וְיֵשׁ-תְּקוּהָ לְאַחֲרִיתֶךָ, נָא-ה'; וְשָׁבוּ בָנִים, לְגִבּוֹלָם" (ירמיהו ל"א, טו-טז).

קבר רחל:

בי"א בחשוון בשנת אלפיים מאתים ושמונה שנים לבריאת העולם, נפטרה רחל אמנו ונקברה בדרך אפרתה היא בית לחם. רחל לא זכתה להיקבר במערת המכפלה יחד עם שאר האבות והאמהות משום שנפטרה בדרך בטרם עת ובגיל צעיר יחסית, בזמן לידת בנה השני בנימין. על פי המסורת, יעקב קבר את רחל על אם הדרך והקים מצבה על קברה - "היא מַצְבַּת קְבֵרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם" (בראשית לה 19 - 20). רחל נקברה בבית לחם כיון שיעקב ראה שגלות ישראל העתידית תעבור בבית לחם והוא קיווה שרחל תחוש את הצער הגדול של בניה ותתפלל עליהם בשמים.

משרד החינוך

קבר רחל נהפך לציון דרך בזיכרון ההיסטורי של עם ישראל - רחל אמנו מגלמת מבחינתנו כיהודים את עוצמתה של הנשמה בהשתדלותה לעורר את רחמי הקב"ה שיגאל את בניו מן הגלות ויביאנו אל הארץ המובטחת.

מאז ומתמיד הגיעו אנשים להתפלל בקבר רחל ולבקש רחמים, בעיקר ביא' בחשון - יום פטירתה. סיפור האהבה הנדיר והמופלא של רחל ויעקב לאורך השנים, כמיהתה העזה של רחל לילדים, ומותה הטראגי במהלך לידת בנה בנימין, הופכים את דמותה ההרואית של רחל, ובעקבות כך את קבר רחל, למוקד משיכה לנשים עקרות נשים המתקשות ללדת, ונשים המבקשות למצוא את בחיר לבן.

מבנה הקבר חודש מספר פעמים, ובמאה ה-19, שופץ ביסודיות במימונו של משה מונטיפיורי ויהודי בומבי.

קישורים נוספים בנושא:

[לקסיקון לתרבות ישראל - מט"ח](#)

[לומדים ברשת](#)

[יום פטירת רחל - רשת אמי"ת](#)

[מאמר על דמותה של רחל אמנו - אתר aish](#)